

Lénárdaróc község

Településképi Arculati Kézikönyv

Polgármesteri köszöntő

Lénárddaróc község önkormányzata és a magam nevében tisztelettel köszöntök minden kedves olvasót. Az alig 300 fős településünk a Bükk fennsík és az Upponyi hegység által körbezárt völgyben, Szilvásváradtól 8 km távolságban található. Kérem, ismerjék meg kisközségünk természeti szépségeit, történetét, népi kultúráját, épített örökségeit és vendégszeretetét is. Közelünkben található az ország egyik legszebb vidékén zakatoló Eger-Putnok vasútvonal. Lénárddaróc Árpád-kori település, melyről a legrégebbi írásos emlék a XIII. századból származik. A Váradi Regestrumban Dranczy villa a neve. A szláv eredetű daróc „nyúzó” jelent. Azokat a vadászokat hívták így, akik a vadbőrt nyúzták, a szíjat hasították. A település életében a török kortól kezdődően a legmeghatározóbb szerepet a Bárdos család játszotta. A család egyik őse, Péter vitéz a törökkel folytatott hősies helytállásáért nemesi rangot, ezzel együtt nemesi kiváltságot kapott Ferenc Ferdinánd császártól 1647. június 9-én. Az adomány részeként a család felvette a Bárdos előnevet.

A család híres szülötte Bárdos Lajos, a XX. század egyik kiemelkedő magyar zeneszerzője, a Mátyás templom karnagya, akinek kórusműveit a mai napig rendszeresen előadják a világ minden táján. A művész életében több alkalommal is ellátogatott településünkre, így 1947. június 9-én is, a nemesi cím adományozásának 300. évfordulóján. Ez alkalommal rendezett hangversenyen a helyi kórust Bárdos Lajos vezényelte. A zenei pályán a családban Daróczi Bárdos Tamás követi, aki szintén zeneszerző és karnagy.

1997. június 9-én, a nemesi cím adományozásának 350. évfordulója alkalmából a Bárdos család tagjai a világ minden tájáról hazatértek. Bensőséges ünnepség keretében az önkormányzattal és a falu lakosságával közösen emlékeztek meg a hősi múltról, felavatták az önkormányzatunk által ajándékozott kopjafát. A program részeként kórustalálkozót rendeztünk, melyen Bárdos Lajos művei hangzottak fel. A hagyományteremtő rendezvény eredményeként, azóta rendszeresen tartanak találkozókat a Bárdos család tagjai településünkön, mely a kísérő kulturális programoknak – kórustalálkozók, kiállítások stb. – köszönhetően mindig fontos eseményt jelentenek a falu életében. Bárdos Lajos 100. születésnapját is méltó körülmények között ünnepeltük meg. Ekkor a templom falán egy emléktáblát helyeztünk el. A falu gyönyörű fekvése, jó adottságai miatt egyre népszerűbb a turisták, a pihenni vágyók körében. A megüresedett házakat új tulajdonosaik nyaralóként, pihenőházként használják.

Elkészítettük Településünk Arculati Kézikönyvét, mely lehetővé teszi azt, hogy akinek fontos, mélyebb információkhoz tud jutni községünkről. A Kézikönyv segítségével kíván lenni a lakosságnak, a tervezőknek, hivatalunknak a település bemutatásával, az értékek megismertetésével. Az útmutatóval bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy a kapott információkkal a lakóépületek felújításánál, vagy új épületek építése kapcsán a kialakult utcaképeinkhez, hagyományainknak megfelelően illeszkedő épületek jelenjenek meg. Ha Ön tisztelt olvasó, valamilyen szálon kötődik községünkhöz és felújítani netán építeni kíván, akkor ez a könyv Önnek készült! A Kézikönyv készítése során széles nyilvánosságot biztosítottunk lakosaink, partnereink számára, hogy információikkal, véleményeikkel, javaslataikkal segítsék elő a településképp vonzóbb kialakulását.

Lénárddaróc, 2017. szeptember 29.

2. Település bemutatása

A/ Történelme

Régi Árpádkori településünk, amelyről legrégebbi adatunk a XIII. századból a Váradi Regestrumban van, ahol Dranczy a neve. Családja a községről Darócnak nevezte magát, azonban nem azonos a Tiboldokkal, akiket Daróci Tiboldoknak említenek. A község neve foglalkozás névből keletkezett. Daróc szláv eredetű, értelme: „nyúzó”. Azokat a vadászokat hívhatták így, akiknek vadnyúzás, szíjhasítás, szarvlevétel volt a feladatuk.

A XIV. században az Őrösúr nemzettség is birtokos lesz a községben. Nevét ugyancsak Daroch, Darocz alakban említik az összeírások. A XVI. századbeli birtokosai között a Teresztény és Bors, Korpás, Szepesi, Négyesi, Szuhay, Csobánka, zálogjogon a Berges és Barius, Sászi, Ábrahám családok említendőek.

Legnagyobb szerepet azonban a Bárdos vagy Bárdosi család vitte. Ez a család a következő században is birtokos és birtokait házasság, vétel és zálog útján még inkább gyarapítja. A községet, mivel Csernely közelében található, a korabeli összeírások és jegyzőkönyvek nemegyszer Csernelydarócnak is említik. Lénárddaróc is szenvedett a töröktől, de mint kisközség így csak természetben adózott. Egyenként 4 szekér széna volt az adó, ezt később 6 szekérre emelte. A protestantizmus nem nagyon hódított a községben.

1939. évi adatok szerint az ózdi járáshoz tartozott. A lakosság ekkor 115 lakásban 500 lelket számlál, akik közül 240 férfi és 260 nő. Ivóvizük egészséges. Iskolája 1 tanerős, római katolikus elemi népiskola. Egyháza a római katolikus leányegyház, amelynek temploma van. Vasútállomása volt a 3 km-re lévő Nekézseny, Sáta Eger-Putnoki vonalon. Az állatállománya: 42 ló, 90 szarvasmarha, 130 sertés.

A község 1997. júniusában ünnepelte a település első okleveles említésének 650 éves évfordulóját, valamint az ősök 350. évvel ezelőtti kapott nemesi oklevelét, amelyet III. Ferdinánd magyar király 1647 évben Bárdos Péternek és hat testvérének adományozott.

B/ Jelenlegi helyzete

A XX. század első felében a helybéliek őstermelésből éltek, majd a bányászat és a kohászat volt a fő foglalkoztató. Jelenleg már nem működik a környék bányászata se, az ózdi kohászat. A kisvállalkozások száma sem számottevő és ingadozó.

A község közigazgatási területe: 5,16 km², 273 fő lakosa 120 lakásban él.

Közműellátottsága: ivóvízhálózata kiépült, a gázhálózatba a lakások 80 %-át bekötötték. A szennyvíz- csatornahálózat 2007-ben elkészült. A csapadékvíz elvezetés még nem teljesen megoldott. Az úthálózata aszfaltozott. A vezetékes telefonhálózat telepített. Mobil telefonhálózat a település teljes területén elérhető.

A lakosság előregedő, sok az idős egyedülálló ember. Az aktív korúak között a munkanélküliség az átlagot meghaladja. Az orvosi ellátás a helyi rendelőben heti 1x alkalommal biztosított. A szakorvosi ellátás az ózdi kórházban történik. Az óvodai ellátás Nekézsenyben, az iskolai foglalkoztatás Szilvásváradon történik.

C/ Általános településkép, a település karaktere

Lénárddaróc község BAZ megye nyugati részén, Ózd közelében délkeleti irányban, az un. Hegyháti régióban található.

A Lázberci Tájvédelmi Körzet része, a Csermely patak szeli át. Fekvése miatt jól megközelíthető, a szomszéd településekkel másodrendű utak kötik össze. Lénárddaróc az Upponyi hegység területéhez tartozik, a Bükk alatti lapályon épült fel, mint általában a környéken számottevő az erdők aránya.

A község építészetére a vegyes falukép jellemző, amely a hagyományos népi építészeti vonásokkal is rendelkező parasztházaktól, az emeletes garázs-bejáratos, hullámpala fedésű fsz+emelet+tetőtér beépítéses, a környezetébe nem illeszkedő épületekig terjed. A település hasonlóan az életforma gyors átalakulásához alkalmazkodva változóban van. A község hagyományos arculatát megbontják az újonnan emelt és környezetükre tekintet nélküli szemlélettel formált épületek.

A község egyutcás jellegű egykori kismemesi település. A település szerkezetét a 2518. közút, észak-kelet, észak-nyugati irányban és a Csermely patak határozza meg. Telekstruktúráját a keskeny, hosszú un. szalagtelkes rendszer jellemzi.

Építészetét a Hegyháti régióra jellemző féloldalas oldalhatáron álló földszintes, 2 tengelyes, kontyolt nyeregtetős változó homlokzati színezésű épületek határozzák meg. Újabban az alagsor, földszint, tetőtér változó színezetű, változó gerincállású épületek is feltűnnek. Az épületek anyagára az 1950-es évekig a Rioltufa (puhakő), fa, vályog volt a jellemző. A XX. század második felében megjelentek a kisméretű téglá, téglablokk, gázszilikát anyagú épületszerkezetek is.

A községben műemléki védettség alatt álló építménnyel nem találkozunk, viszont fellelhetőek olyan történelmi és építészeti értéket képviselő épületek, amelyeket szükségesnek tartunk helyi védettséggel megóvni, feljavítani és jó példaként az utókor számára bemutatni.

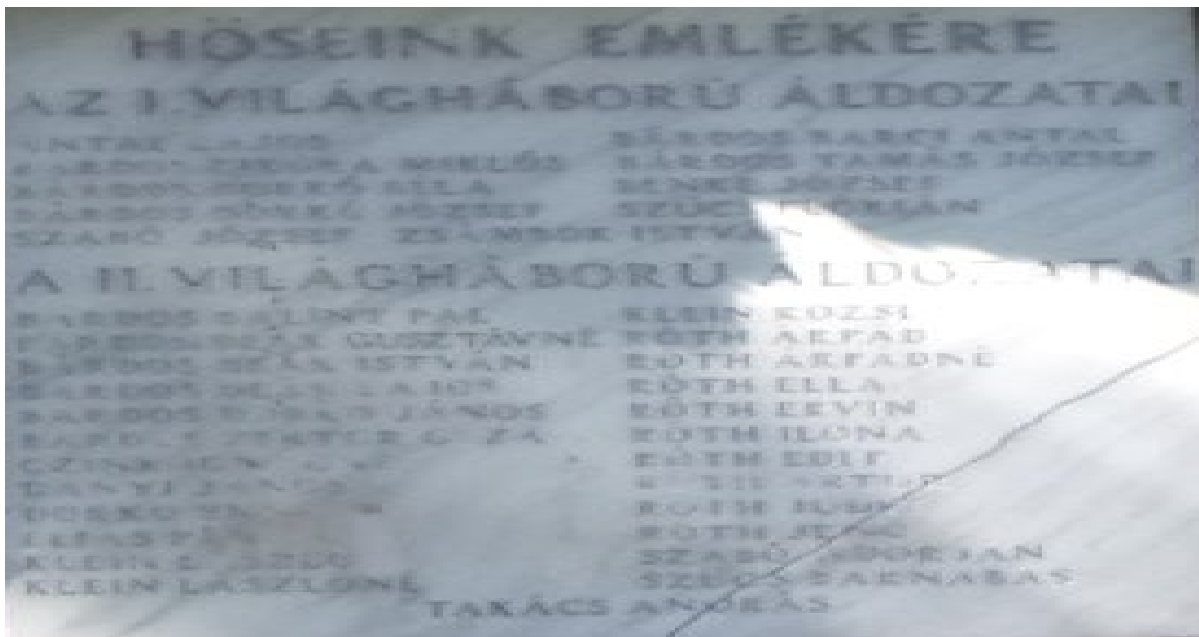
3. Örökségeink

III. Ferdinánd magyar király 1647. június 9-i keltezéssel nemességet és címeres nemeslevelet adományozott Bárdos Péternek és hat testvérének: Pál, Simon, János, István, Benedek és Miklós. A nemeslevél egy részletének szó szerinti fordítása a következő:

„...Jelen soraink tartalmánál fogva tudtára adjuk mindenkinek, akit megillet, hogy néhány hívünk alázatok kérelmének engedve és tekintetbe véve hű és tevékeny **Bárdos Péter** hűségét és szolgálatait, melyeket: mindenekelőtt a magyar királyi koronának és azután Felségünknek több helyen és különböző időkben tanúsított és tett s ígéri, hogy a jövőben is tanúsítani és tenni fogja. Egyrészt tehát ezért, másrészt pedig királyi kegyelmünkönél és nagylelkűségünkönél fogva, mellyel mindenkit, aki keresztény országunk mellett érdemeket szerzett és az erényesség után törekedett. Elődeink boldogult magyar királyok példája szerint elhalmozni és erényeikre emlékeztető jelvényeket, melyet őket még nagyobb tevékenységre buzdítanak, elrendelni és meghatározni szoktunk. Ennél fogva tehát **Bárdos Pétert** és általa **Bárdos Pált, Simon, János, István, Benedek és Miklós** testvéreit **a nem nemesi állapotból,** melyben eddig létezni mondattak, királyi teljhatalmunknál fogva és különös kegyelemből kiemelve őket, magyar királyságunk és hozzá tartozó részeinek **igazi és kétségtelen nemesei sorába felveendőkként tartottuk.** Beleegyezően és biztos tudomásunknál fogva és szabad elhatározásunkból megengedvén, hogy ők mostantól fogva **örök időkre, minden kegyelmeket, tiszteletet, engedményeket, szabadságokat, jogokat, kiváltságokat, előjogokat és sérthetetlenségeket,** melyeket a többi igazi, régi és kétségtelen magyar nemesek eddig akár jognál, akár pedig szokásnál fogva viseltek, illetve élveztek ők is élvezhessék, valamint örököseik és mindkét nembeli utódaik is. Ezen irántuk tanúsított kegyelmünk és nagylelkűségünk bizonyítéka gyanánt szükségünk bizonyítéka **gyanánt szükségesnek tartottuk a címer megadását,** mint az igazi és kétségtelen nemesség jelvényét.

”

A lenti hősi emlékmű márványtáblájának nagyítása.

4. Lehatárolás

Lénárdaróc község egyutcás településszerkezetű, amelyhez 5 kis utca csatlakozik nem sok lakótelekkel. Az alacsony lakóépületek számára tekintettel (120 lakás) nem tartjuk célszerűnek a történelmi és a megújuló településrész karakterét szétválasztani, ezért az ajánlásokat egységesen vonatkoztatjuk a település teljes egészére.

Lehatárolási felületek helyszínrajza:

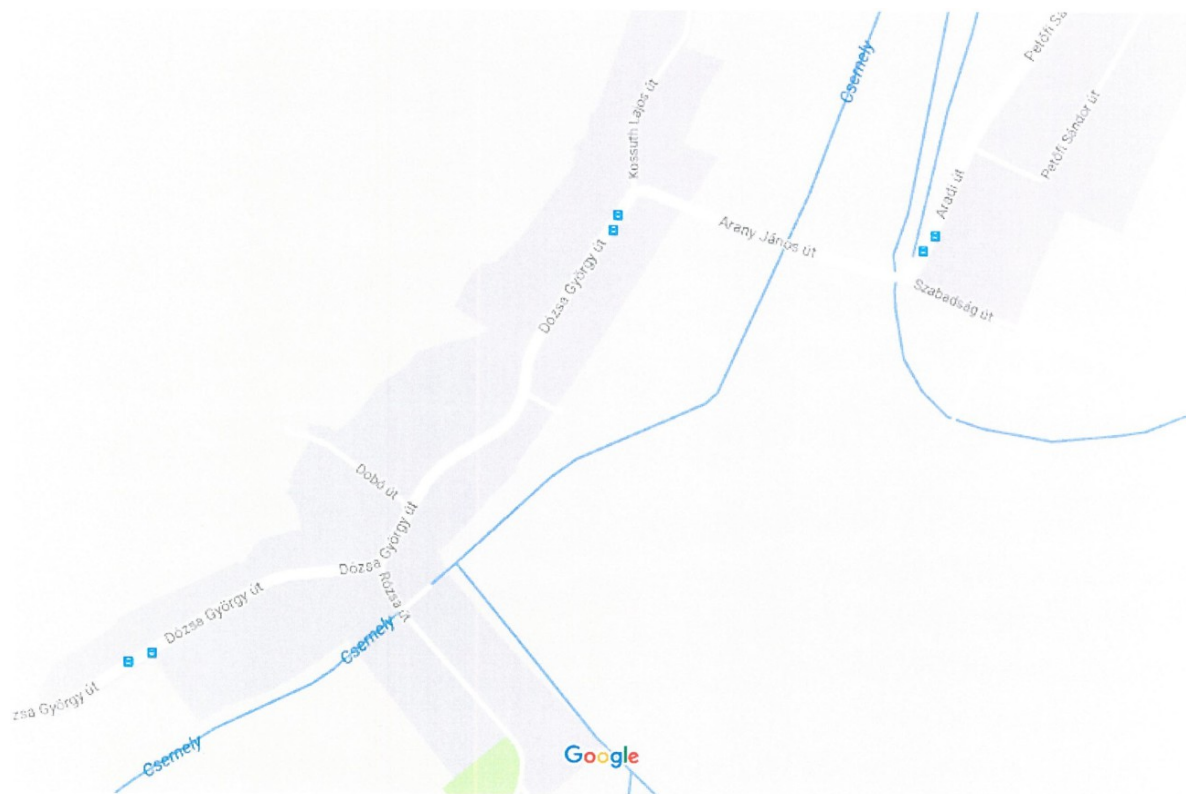
Jelmagyarázat:

Településközponti terület: barna szín

Átalakuló-, új településrész: szürkés-zöld szín

- a Dózsa György úton keletről a 298-as hrsz-tól észak-nyugat felé a Dózsa György úton a 140-es hrsz-ig.
- a Rózsa úton észak-keletről dél-nyugat felé a 174-es hrsz-ig.

Település átnézeti helyszínrajza:

A./ Történeti településrész

Lénárddaróc már a középkorban lakott volt. A történelem viharai sokszor okoztak pusztulást, de a község mindig újjá tudott születni és fejlődni. A falu végén lévő kis kőtemplom 1841-ben életveszélyessé vált, be kellett zárni.

Az új templomot 1851. december 27-én szentelték fel, Szent János tiszteletére. A templom környékén alakult ki a jelenlegi település központja és középületei. Az itt fellelhető épületek adnak a kortárs építészetének követhető és követendő mintát és értéket a településnek, amelyeket tiszteletben tartva építsük meg a jelenkor igényeinek megfelelő épületeinket, hogy azok is jó példák legyenek és értéket mutassanak az utókor számára.

Ezen a településrészen a régebbi korok igényeinek megfelelő funkciójú, egymáshoz illeszkedő tömegű és arányú épületeket építettek. A beépítés módját a féloldalas, oldalhatáron álló, kis előkerttel, keskeny és hosszú tömegű kontyolt nyeregtetővel fedett, arányosan díszített épületek jellemzik.

A homlokzatképzést a kőporos mészhabarccsal dörzsölt, vagy citlingelt felületképzéssel, festett, vagy anyagában színezett vakolatokkal oldották meg. A hagyományt tisztelő gazdák a fehérre meszelt homlokzattal, barnára festett nyílászárókkal, piros cseréppel fedett megjelenésű arculatot készítettek. A fehér homlokzatú piros cserepes emberi léptékű épület színei a zöld környezetből kellemes arculattal tudnak megjelenni.

B./ Átalakuló új településrész

A községünknek azon része, amelyen megtalálhatók az 1900-as és a 2000-es években létrejött, új építésű lakóépületek. Itt is vannak példás és értékes alkotások, azokat is bemutatjuk, hogy érzékeltetni lehessen a korszerű igényeknek is megfelelő funkciójú, jól illeszkedő és hagyománytisztelő alkotásokat.

A településnek ezen a részén is azaz alapelv érvényesül, hogy minden egyes épület a természeti táj összképének a része. Önmagában is legyen jó arculatú, de csak azért, mert illeszkedik a tájba. Egymásra tekintettel épülnek és részleteik követik az örökölt építészeti hagyomány ésszerű logikáját.

Megtalálhatók az 1950-es és az 1990-es évekre jellemző sátoztetős energiafaló épületek, a kohósalak adalékanyagból készült, hőszigetelés nélküli lakások. De több lakóépület kapott megfelelő vastagságú utólagos hőszigetelést és a nyílászárók cseréjét is elvégezték.

E területen a lakótelkek kiosztása során már az OTÉK által előírt minimális telekméretekkal találkozunk, az épületek egymástól való távolsága is kedvezőbb beépítésre ad esélyt.

- Ne építsünk indokolatlanul a lakásigényünk mértékétől nagyobb hasznos alapterületű lakásokat. Ez egy 4 főre méretezett lakás esetén 100 m².
- Olyan lakást építsünk, amelynek a legalacsonyabb az üzemeltetési költsége. Energetikai besorolása „A” kategória.
- Az indokolatlanul nagy lakások megépítési, berendezési, üzemeltetési, fenntartási és felújítási költségei egy egész életre indokolatlanul magasra határozzák meg a fizetendő rezsiköltségeket.

Meglévő épületeinknél ne sajnáljuk az energetikai korszerűsítésekre fordított költségeket. **Az a legolcsóbb energia, amit nem használunk el.** Jó befektetés az energetikai korszerűsítésekre fordított összeg. Ennek révén 20-40 %-os energia megtakarításokat tudunk elérni. A különböző banki befektetésekkel, állampapírokkal jó, ha 5-10 %-os hozamot tudunk realizálni.

A napelemekkel elektromos energiát tudunk termeltetni. A napkollektorokkal használati meleg vizet (fűtés, meleg vízhasználat) nyerhetünk. Az utólagos hőszigetelésekkel nagymértékben le tudjuk csökkenteni a lakásunk fűtésére beadott hőenergiát. A nyílászárók cseréjével szintén a beadandó hőenergia csökkenthető.

A kazánok cseréjével számos lehetőség kínálkozik a fűtési költségek és a változó gáz árának csökkentésére. Levegő-kazánnal, faelgázosító, pellettel fűthető kazánnal, geotermikus energia felhasználással, elektromos energiával működő infra-, padló- és fali-fűtésekkel.

Az átalakuló településrészen – mivel községünk domborzati viszonyai sok helyen lehetővé teszik – ott célszerű alapincézni, ahol az alagsor egy része föld alá kerül, más része

kiemelkedik a terepszint fölé. Ez a megoldás a gazdaságosságán túlmenően azért is hasznos, mert az épület terepszint feletti magassága alacsonyan tartható, jobban illeszkedik az épület az utcaképbe.

A tervezés során érdemes jól meggondolni az épület alaprajzi tagoltságát. Törekedjünk az egyszerű épületszerkezetek elérésére, mivel a szabdalt alaprajzi épület földm- és lefedése is tagolt és szabdalt lesz. Ez összességében indokolatlanul növeli a beruházási és majd az üzemeltetési, illetve fenntartási költségeket. Az egyszerűen megtervezett épületszerkezet az esztétikai megjelenésen túl az utcaképbe jobb illeszkedést tesz lehetővé.

C./ Beépítésre nem szánt területek

A község belterületén az utak, patakok mentén, sok helyen találkozunk szabálytalan alakzatú teresedésekkel, amelyek az önkormányzat törzsvagyonához tartoznak. Ezek általában maradványok, a szélesebb szabályozású közutak mentén, de nagyobb összefüggő területek is megjelennek.

Ezek alkalmasak arra, hogy a nagyobb felületeken közparkok, illetve ahol a földalatti és földfeletti közműveket később sem érintik, ott dísfák, díszcserjék telepítésével gondozott pázsitos felületekkel sokat lehet javítani a közterületek arculati megjelenésén.

Javasoljuk e területeket tájépítészeti szemszögből felmérni, feltárni, majd konkrét kialakításra és a biológiai értékek betelepítésére akció tervet készíteni.

5. Ajánlások (Építészeti útmutató)

Telepítés

Ajánlásaink nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, tipizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása.

Egy ház egy épület elválaszthatatlan kapcsolatban van a közvetlen környezetével, a szomszédokkal, a településsel. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, tiszteletben tartják egymást, békében élnek egymás mellett. Igaz ez az emberi kapcsolatokról kezdve a zenén át, egészen az épített környezetünkig.

Egy jó terv csak a rajzasztalon létezik, a tájba helyezve már kérdéssé válhat? Ha a terv szerinti építményt a helyszínen felépítjük, akkor már kapcsolatba kerül az ottani környezetével. Minden egyes építészeti alkotás az utcakép, a falukép és a környező táj részévé válik, vagy nem. Így csak az után válik el az, hogy alkotásunk harmonikusan illeszkedik-e a tájba, vagy disszonáns a megjelenése, ekkor már nem sokat tudunk rajta segíteni. Megelőzendő a tájjal és hellyel való mélyebb megismerkedés, az információk beszerzése.

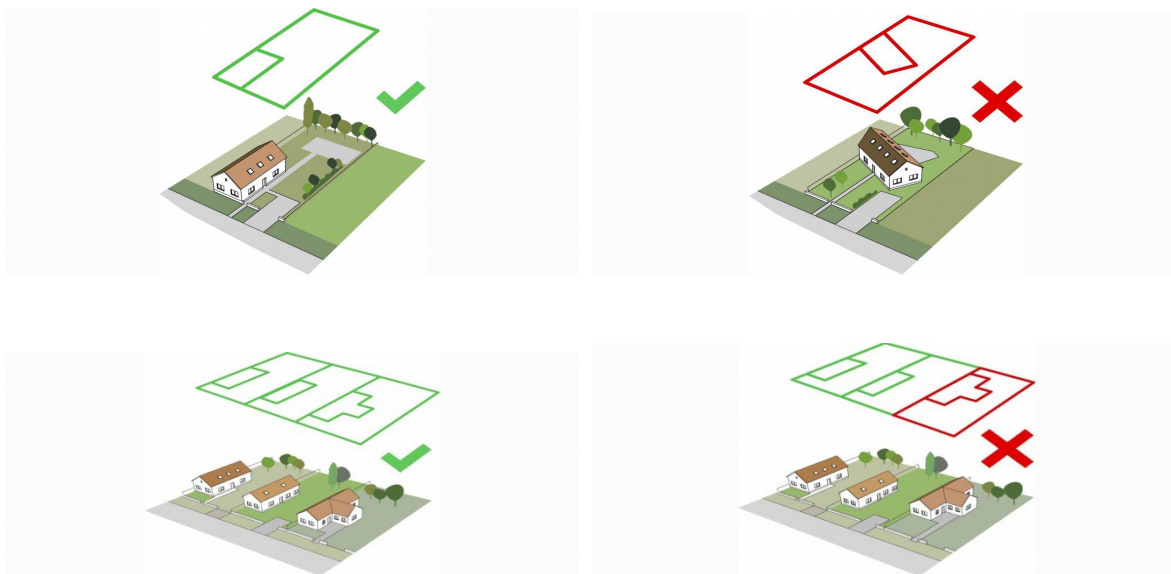
Minden egyes épület a természeti táj és az utcákban lévő lakóépületek összképének a része. Önmagában is legyen szép, de csak azért mert illeszkedik a tájba és részletei követik az építészeti hagyomány logikáját.

Az örökölt és értékes beépítéseknél a telkek és házak formája és méretei sohasem barkácsolási ötlet szerint alakultak ki, hanem a szakmájukat magas színvonalon művelő mesteremberek keze nyomán (ács, kőműves, kőfaragó, asztalos, kovács). Apáról fiúra átörökölt hosszú tapasztalattal megszerzett tudás kifinomult eredménye, amit a helyi építészeti hagyománynak nevezünk. Megfigyelhető a szomszédos településeken épült lakóházakon a kézműves mesteremberek azonos igénnyel és szakmai tudással épített épületszerkezetei.

A XX. század előtti időkben ezek a mesterek lehet, hogy írni-olvasni sem tudtak, de a szakmájukat, kézügyességüket magas színvonalon tudták művelni. Kőművesek, kőfaragók építették a téglá és terméskő falazatokat, az asztalos elkészítette az igényes és mives nyílászárókat, díszítéseket, az ácsok kézi szerszámokkal és a precíz fakötésekkel a tetőszerkezeteket, a kovács a veretes és egyedi díszítő és szerkezeti vasalásokat.

Ezeket a mestereket 14-15 éves korukban nem a szakmunkásképzőben oktatták, hanem a jó hírű és tekintélyes iparosok mellett, mint „inas segédek” tanulták meg a szakma fortélyait, az élet által igazolt mesterfogásokat és az „emberséget is.”

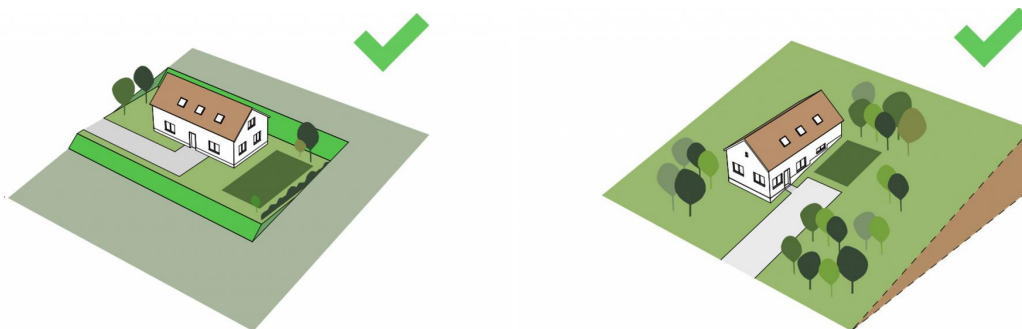
Falusias telepítés:

Terepalakítás:

Egy alapos geodéziai felmérés fél siker. Az épület tervezett helye és környékéről készüljön egy domborzati viszonyokat feltáró területszintezés. Még a szintezéssel egy időben határozzuk meg az épület kiinduló magasságát a $\pm 0,00$ szintjét és az útkorona szint magasságát is. Mindezek figyelembe vételével az épületünk ésszerű és célszerű magassági beillesztéséhez közel jutottunk, ezáltal számítható a terep alakítás gazdasági oldala. Kerüljük a nagy bevágásokat, a föld kiemeléseket, egy ilyen kivájt terület a tájban helyreállíthatatlan sebet okoz.

Falusias terepalakítás:

Magasság:

Az építetói igények manapság teljesen másak, mint régen voltak. Az igények kielégítésével együtt járhat a mai építészeti elemek betervezésével, de nem szabad szem elől tévesszük, a legfontosabb, hogy az új formák megtalálják helyüket az egységes faluképben. Sokszor csak a tervezőkön múlik, hogy egy új épület mennyire illeszkedik a környezetébe és mennyiben követi a tradicionális építészet hagyományait.

Falusias magasság:

A vidéki épületek általában alacsonyabbak, emberi léptékűek, az új épületek nemcsak magasak, de szélesek is.

Tetőhajlásszög:

A Bükki, Hegyháti régió településén a háztető hajlásszöge jellemzően és általánosságban 35-42 fok között változik. Nem jellemzőek a mai divatos mediterrán jellegű lapos hajlásszögű tetőszerkezetek.

Keressük mindig a legegyszerűbb vonalvezetésű tetőidomokat. Kerüljük a tagolt formákat, mert a tagolás drágább és több hibaforrással rendelkezik, a nyugodt vonalvezetésű tetőknél még az arculata is jóval kedvezőbb megjelenésű.

A tetők héjazata általában égetett agyag, illetve betoncserép. A vidékünkre nem jellemző sem a nád, sem a bádóg héjazat alkalmazása.

Falusias tetőhajlásszög:

Ma általános, hogy az új vidéki épületek léptéken felüliek környezetükhöz képest. Nagyobb alapterület és nagyobb magasság a jellemző.

Tetőforma:

A Bükk északi részén található Ózd-Szilvásvárad régió az ún. Hegyháti településekre jellemző tetőformák:

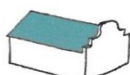
Forma- tájra jellemző épületformák, ajánlott példák

- oromfalas nyeregtető (merőleges az úttengelyre),
- oromfalas nyeregtető barokkos oromzattal,
- csonka kontyos nyeregtető,
- kontyolt nyeregtető deszkabetétes oromzattal,
- „L alakú nyeregtető,
- „T” alakú nyeregtető

OROMFALAS

Oromfalas

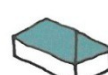
Barokkos

Csonka kontyos

Előteres

Kontyolt

követendő példák

Forma- sablon épületek, tájidegen formák kerülendő példák.

- tagolt tömegű, bonyolult tetőidom,
- sátoztető kontyoltan,
- mediterrán alacsony hajlású tető,
- alpesi típusú tető,
- lapos záródású manzárd tető,
- gerinczáródású manzárd tető.

IDEGEN

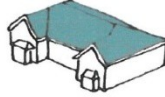
Tagolt tömegű

Sátoztető

Mediterrán

Kertvárosias

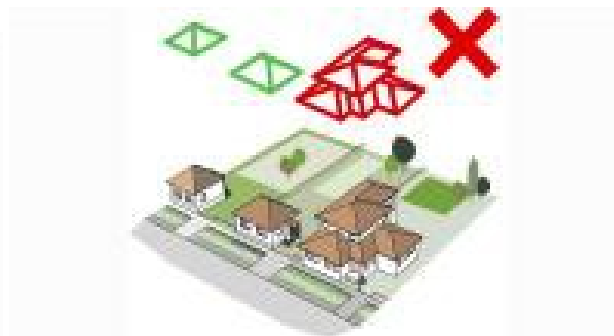
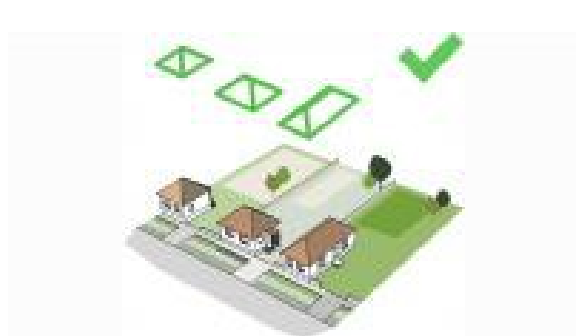
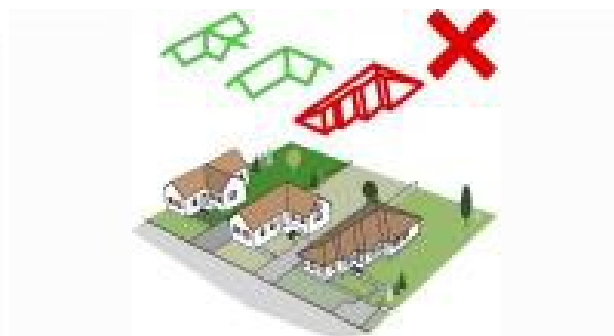

Lapos lezárású manzárd

kerülendő példák

Falusias tetőforma:

Részletek

Falusias színek:

Vidékünkön a homlokzaton, tetőn megjelenő klasszikus színek a jellemzőek. Piros tető, fehér homlokzat, szürke lábazat, barna ablakszín. Kerüljük a harsány, harsogó színek alkalmazását. A homlokzati szín alkalmazásánál bátran használjuk a komplementer (egymást kiegészítő) színpárosításokat, (sárga-barna-zsömlé).

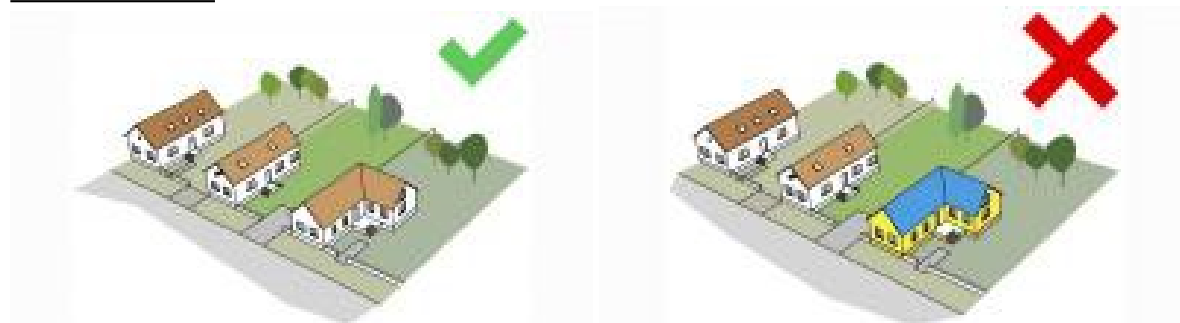
A homlokzaton két-három színtől többet ne alkalmazzunk.

A kéket a zölddel együtt kerüljük el.

Az utcaképen megjelenő főépület, melléképület, kerti pergolák, utcai kerítés színezéseit tervszerűen hangoljuk össze, egységes és nyugodt színek alkossanak harmóniát.

Ne felejtsük el megfigyelni a szomszédos épületeken is megjelenő színeket és erre való tekintettel alkalmazzuk a saját színeink párosítását.

Falusias színek :

Sima fehér homlokzat, tagozatokkal

Sima fehér homlokzat tagozatokkal, kanálspricc (hőbörcsös) vakolattal

Világos homokszínű homlokzat

Fehér homlokzat, festett lábazzal

Szürke homlokzat, világos tagozatokkal

Látszó téglavagy kő tagozatok

Rikító színű homlokzat

Látszó téglahomlokzat

Faház

Strukturált vakolat

- ✔ Kerüljük a divatos „kőtapéta” burkolatú lábazati és más felületeket.
- ✔ Kerüljük a kőre simított és bekarcolt vakolatokat.
- ✔ Kerüljük a túlzott vakolat struktúrákat (pl. dekorvakolat, kapart vakolat, mintás vakolat).
- ✔ Kerüljük a kanállal feldobott, nagy „maroktagolt” vakolatokat.
- ✔ Kerüljük a látszó téglafelületeket.
- ✔ Kerüljük az élénk, rikító homlokzatfestéseket.
- ✔ Kerüljük a látszó fa felületű homlokzatokat (pl. rönkház, faház).

Falusias kerítések, támfalak

A falusias építészetben az épület arculati megjelenésében az utcai kerítés egyik fontos és hangsúlyos eleme. A jól átgondolt és részleteiben is megtervezett kerítéssel sokat javíthatunk az épület arculati megjelenésében. Ellenkező esetben az arculatunk esztétikai értéke csökken. Kerüljük el a zárt és magas kerítéseket, mivel egy 2 méter magas zárt kerítés a lakásunk és kertünk egy részét eltakarja és csökkenti a homlokzati élmény értékét.

A hagyományos építészet őszinte, egyszerű és olcsó. Ezek olyan értékek, amit az új épületnél is érdemes megtartani. A kerítések lábazatainál és a pillérek esetén bátran alkalmazzuk a természetes építési anyagokat (tégla, terméskő, fa) a jó arcúlati élmény nem marad el.

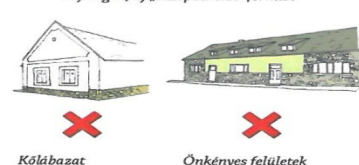
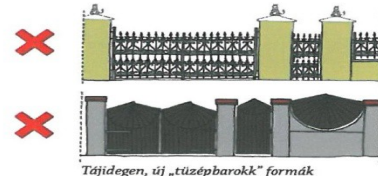
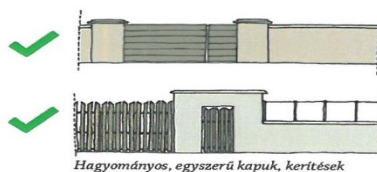
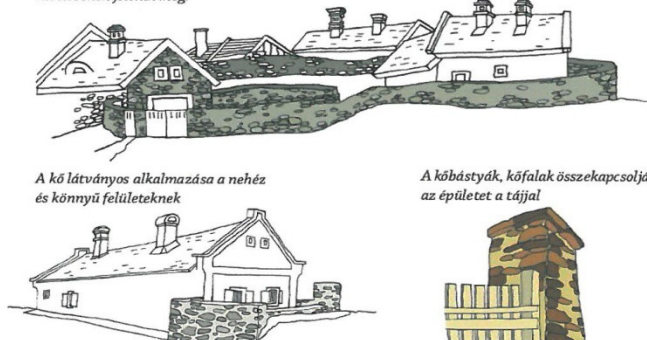
Javasolt kerítés megoldások :

Helyi kő használata, természetes felületként. Kerüljük a kétdimenziós hatású alkalmazását.

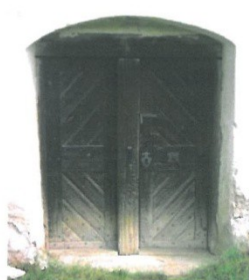
Hagyományosan vakolt felületűek az épületek, a kő a melléképületeken, oldalszármayakon, kerítéseken jelenik meg.

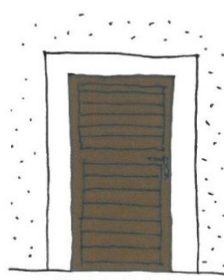
Ajtók:

A Hegyháti települési régióban az ajtókat és az ablakokat a helyi asztalos mesterek nagy gondossággal, az ősi és mívés mesteri szabályokkal készítették. Az ajtók tok szerkezetei

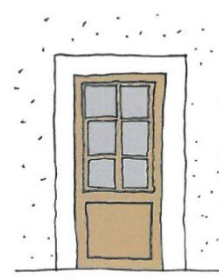
leggyakrabban ács tokosok, vagy borított ács tokosok voltak, az ajtószárnyak általában egyszárnyúak, fríz-kerettel és filung betétekkel készültek, pácolt olajozott felületkezeléssel.

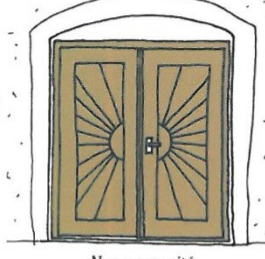
Fabetétes ajtó

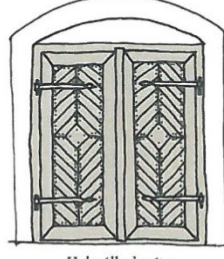
Nitolt deszkabetétes

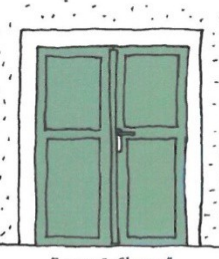
Osztott üvegezett

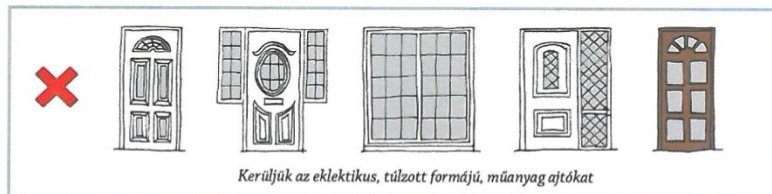
Napsugaras ajtó

Halszáika betétes

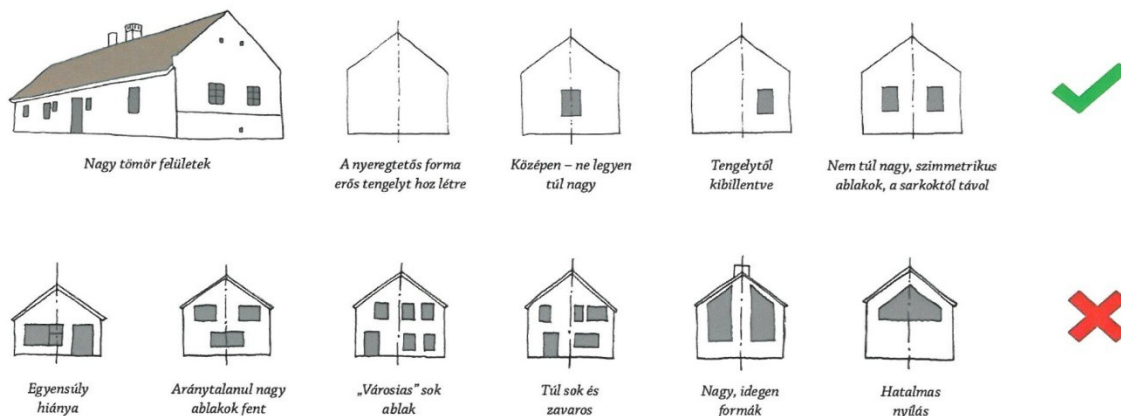
Egyszerű „filungos”

Kerüljük az eklektikus, túlzott formájú, műanyag ajtókat

Ablakok:

Az ablakok kialakítása nagymértékben befolyásolja az épületek arculatát, ezért gondos tervezést, a nyílások és tömör felületek arányainak betartását követelik meg. Ma már a nagyobb felületű és szélesebb ablakok a jellemzőek, amik sajnos arány vesztett felülettel jelennek meg a homlokzaton.

A településen fellelhető szép példák:

Tetőhéjazatok:

A Hegyháti települések tetőfedésére jellemző a nyeregtető, egyenes hosszú ereszvonallal. A házak tetőszerkezete fesháztól függően szelemenese, illetve sima tetőszék. A tetőhéjazatokra leggyakrabban az égetett agyagcserép, beton, illetve ritkábban a 60-as években gyártott betoncserép volt a jellemző. Az épületek homlokzatképzésénél a tetők részleteinek kialakítására kevesebb figyelmet fordítottak, mint ahogy az szükséges lett volna a tervezés során, mégis a tetők milyensége nagymértékben befolyásolja az épület megjelenését.

Fontos szempont a csapadék csatornák színezetét is figyelembe venni a héjazatok elkészítése során.

Minták követendő és mellőzendő tetőhéjazatokra:

Kémények:

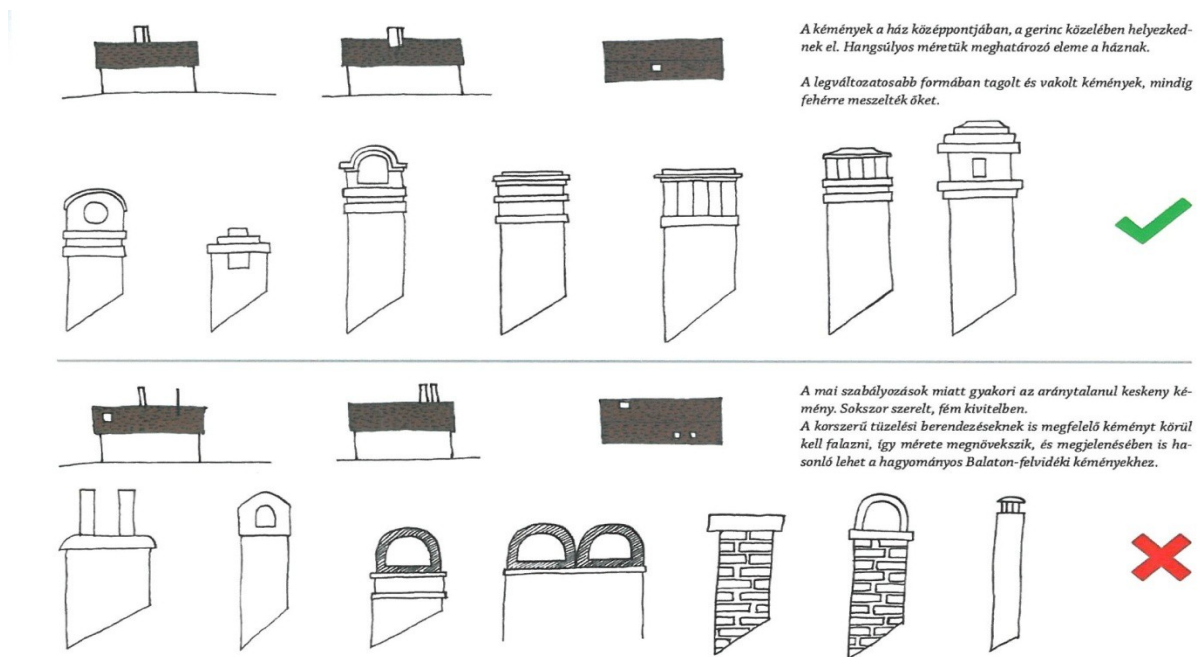
Az épületek kéményei igényes kialakítására manapság már nem fordítunk olyan nagy jelentőséget, mint az őseink, miközben a házunknak nagyon fontos eleme, az arculatot pozitív és negatív értelemben szabályozza. A környezetébe illesztett, ház fölött magasodó tekintélyes méretű fehér kémény-pillér megkoronázza az épületünket. Manapság az átalakítások miatt a régi kéményt lebontják és helyére a szokásos keskeny kis kéményt építik fel. Ez az aránytalanság képes az amúgy szépen helyreállított házakat is tönkretenni. Az új

kémény építéskor mindig ügyeljünk arra, hogy a kémény keresztmetszete ne legyen kisebb 51-51 cm-nél, a fejezetüknél kerüljük az előre gyártott műkő elemeket.

A Hegyháti településeinknél jellegzetes, szebbnél szebb tekintélyes kémény fejeit mindig vakolták, fehérre meszelték és a téglák kiugratásával alakultak ki a különböző záródású kéményfejek.

Minták követendő és mellőzendő kéményekre:

Utcaképek, tájképek

Követendő jó példák

IMPRESSZIUM

Felhasznált irodalom:

- vitéz Borbély Maczky Emil Dr. – Borovszky Samu: BORSOD VÁRMEGYE 1939.
- Vámosy Ferenc : KORUNK ÉPÍTÉSZETE 1974.
- Callmeyer Ferenc – Rojkó Ervin : AZ ÉN HÁZAM 1974.
- Szász János – Szigetvári János : NÉPI ÉPÍTÉSZETÜNK NYOMÁBAN 1976.
- Nagy Károly: ÓZD VÁROS ÉS KÖRNYÉKE 1999.
- F. Dobosy László: ÓZDI KISTÉRSÉG 2003.
- Dobosy László: ÓZDI KISTÉRSÉG 2007.
- Bánfalvi László: ÉVSZÁZADOK A BÜKKI HEGYHÁTON 2015.
- Lechner Nonprofit Kft. Budapest TAK. ÁBRÁK, SABLONOK, RÉSZLETFOTÓK.

Szerzők: Tóth Tamás főépítész
Angyal István településmérnök

Fotó: Angyal Péter építőmérnök

Szerkesztette: Angyal Istvánné irodavezető

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017.

ZÁRSZÓ

Korábbi időkben az urbanizációs (városiasodás) folyamatok a munkalehetőségek, a megélhetési feltételek, a vidéki embereket a városokba tömörítették. Az új évezred elején a városban élő emberek ezt a folyamatot megfordították. Megfigyelhető ez a tendencia a nagyvárosokból a természetes és teljesebb élet reményében a város környéki településekre költözési folyamatában (dezurbanizációs folyamat). Aki a Hegyháti régió városaiból Ózd, Eger, Kazincbarcika (a jelenlegi lakógépeikből) e vidéken szeretne vásárolni telket, vagy egy jó állagú parasztházat hétvégi pihenőnek és felújítanak, vagy netán új házat építenek, akkor ez a Kézikönyv Önnek készült.

A Településképi Arculati Kézikönyvnek a célja:

- feltárni és bemutatni, megismertetni Önnel a több száz éven keresztül kifinomult építészeti értékeket és hagyományokat,
- a tájegységre jellemző építészeti hagyományt,
- tiszteletben tartani, erősíteni és javítani a település arculati megjelenését,
- inspirálni az építető családtagjait és a tervező kollégákat is,
- követhető és követendő példákat mutatni.

A Kézikönyv nem tartalmazza és nem helyettesíti az építési szabályokat. A tervezésre vonatkozó rendeleteket, településrendezési terveket, valamint a helyi építésügyi hatóság állásfoglalásait. A Kézikönyv előírásai nem jelentenek kötelező direktívákat, csak arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy azt a sok népi építészeti értéket és hagyományt, amit ősainktól kölcsönbe kaptunk és nap, mint nap gyönyörködhetünk benne, leporolva, a korszerű igényekhez igazítva kívánjuk az unokáinknak tovább fejlesztve visszaadni. Az érték mérhető, a szépség látvány, a célszerűséget az élet fogja igazolni.

A XX. század végén a rohamos iparosodás, a városba tömörülés, a hagyományos falusi életforma változása, a maradék és az elmenők viszonya, emberöltők munkájának emlékegyet halálra ítélte, sőt a bontás, átépítés vagy a kihaló települések helyzete ezt az ítéletet már végre is hajtotta! A lassú vagy gyors pusztulást megállítani lehetetlen, mert az öregségnek a halál a vége, de az emlékek és értékek megtartása, rögzítése, megőrzése, átöröklése kötelesség! Sokan mondják, hogy a népi építészet a jelenben, mint teremtető erő már nem létezik. Ami van az emlék, amit a múltat megőrizni nem kívánó igénytelenség elporlasztott. Jelen korunkban a falusi lakosság várost néző szemében a saját

népművészettel teli háza, a szegénység szégyellni való, bontásra érett rosszá vált. Mindaz a józan építési logika és teremtő akarat formailag eltűnt, ami a községek építészetének új éltetője lehetett volna.

Bízunk abban, hogy a letűnőben lévő **népi építészet teremtő ereje** - a népzene, néptánc hagyományőrző újjászületéséhez hasonlóan – visszatér a kortárs szereplőinek gondolataiba és kívánságai közé. A születendő tervekben újra megjelennek azok a régi kifinomult formák, amelyek a községeink arculati megjelenését fogják eredményezni.

Ezúton szeretnénk megköszönni azon polgártársainknak, akik a Kézikönyv elkészítéséhez, az értékek feltárásához, településtörténeti leírásokkal, információkkal és javaslataikkal hathatós segítséget nyújtottak a jobb településképi arculat eléréséhez.

A szerzők